

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Николай Иванов Ненов, Регионален исторически музей – Русе

По конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1.

Социология, антропология и науки за културата (Културна антропология – Нематериално културно наследство и културни политики) към катедра „Етнология“ на Философско-историческия факултет, обявен от ПУ „Паисий Хилендарски“, ДВ., бр. 40 от 14.05.2021 г.

Единствен кандидат по конкурса е гл. ас. д-р Елица Руменова Стоилова от Пловдивски университет. Тя е представила всички документи и публикации съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в ПУ „Паисий Хилендарски“. Д-р Е. Стоилова участва в конкурса с една монография, две студии, шест статии и една глава от колективна монография. Представените от нея публикации и цитирания покриват минималните национални изисквания, както и допълнителните факултетни изисквания на Пловдивския университет за академичната длъжност „доцент“.

Елица Стоилова завършва Бакалавърските програми Етнология и Социология в Пловдивския университет, с обучение по Културология в Университет Люмиер Лион II, а след това Магистърска програма Управление на изследователските дейности и иновациите в Пловдив.

Тя е докторант на Пловдивския университет и Техническия университет в Айднховен, Нидерландия и получава ОНС „доктор“ след успешно защитена дисертация на тема „Българското кисело мляко: Производство и износ на автентичност“. Започва работа в Пловдивския университет като асистент, а от 2016 г. до момента е главен асистент. Изследователските ѝ интереси са в областта на културното наследство, културната политика, институциите, изследвания на храните и храненето. Автор е общо на 20 статии и студии в български и международни издания. Участвала е в екипа на 15 научно-приложни проекта. Изнесла е доклади на научни форуми у нас и в чужбина. Гл. ас. д-р Елица Стоилова участва в конкурса за академичната длъжност „доцент“ с хабилитационен труд, озаглавен „Празниците и фестивалите на храните: валоризация на локалното кулинарно наследство“, издаден през 2021 г. от Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. Трудът е с общ обем от 169 с. и включва увод, три глави, заключение, библиография и приложение. Монографията е резултат от

многогодишна изследователска работа и е първото монографично изследване у нас върху празниците и фестивалите, посветени на храни и хранителни продукти.

Възприемани като нов тип явление в българската празничност и култура, във фестивалите и събитията, посветени на храни, определени като местни, се разпознава конструиране на локални кулинарни символи (стр. 10). Изследователката проследява празниците и фестивалите на храните като ключови инструменти в процесите на валоризация на храни и хранителни технологии, представяни като автентични и уникални за определен регион, обвързани със социалните и икономическите трансформации, които предизвиква тяхното конструиране. Елица Стоилова вижда в новата празничност елементи от традицията на градските и селските панаири и събори, както и „елементи на колективно празнуване и подпомагане на локална идентичност“ (стр. 7). Особено важен елемент в темата е проследяването на спецификите на българския контекст. По този начин не само доброто познаване на теоретичните рамки на фестивализацията и неолокализма, но и местните примери дават основание за критически анализ на разглежданите актуални събития.

Елица Стоилова предлага и ползва в изследването си нов термин – *гастролокализъм*, който представя процесите на конструиране на локалност и автентичност на местен продукт, а необходимостта от него се проявява в хода на разкриването на спецификите на процесите зад новата празничност. „Цели се не само да се разбере как кулинарните фестивали са част от процесите на фестивализация, неолокализъм, автентификация на храните, но и да се проследи как те участват в конструирането на локална идентичност.“ (стр. 10). Изследователката ползва и други нови термини в изложението си, както в ситуацията с представянето на фолклорни обичаи на сцена, които се вписват в темата „възстановки“, а са обозначавани от нея като „театрализация“ - и едновременно с това като „преиграване“. Мисля, че това номинативно разколебаването на означаването на обекта на наблюдение озадачава четящите, тъй като употребата на тези лексеми дори не е синонимна.

Извършеното проучване е важно заради възможността да се проследят трансформациите на колективните форми на празнуване и тяхното фестивализиране, да се покажат начините за конструиране на хранителни продукти и кулинарни форми в местни наследства, изграждащи елементите на локалната идентичност.

Монографията е структурирана в три обособени части, като в първата част се проследяват параметрите на фестивалите, ориентирани към храна и хранене – тяхната

поява, наличието на утвърден местен продукт, календарни съотнасяния, теми, релации с наследени форми на фолклорно празнуване. Този преглед на изявите на новата празничност погазва погледа на изследователя върху процесите в страната и дава основа, върху която да съсредоточи своето изследване. Във втора глава се проследяват процесите на фестивализация и основанията да се търси противопоставянето локално-глобално. Културен плурализъм и мобилност са сред важните характеристики на празниците на храните, а тяхната възможност да се променят съсредоточава изследователския поглед. В трета глава се разгръщат последователните наблюдения върху „Куртово Конаре фест“, където изследователката навлиза в дълбочина на процесите и разкрива промените в характеристиките на продуктите, трансформиращи се в елементи от местното културно наследство. Разбира се проучването на конкретен случай дава дълбочина на изследването, показва в перспектива развитието на процесите, но смятам, че привличането на други примери би обогатило не само настоящия текст, но и перспективите пред изследователката, която би имала възможност да верифицира наблюденията си и в други културни контексти.

Анализът и обобщенията се опират и върху системни теренни наблюдения, проведени от авторката основно чрез метода на включеното наблюдение, както и чрез други теренни методи. Това и дава възможност отблизо да проследи моментите на конструиране на местните храни, да осъществи деконструкция за нуждите на научния си анализ, както и да регистрира активното участие на храните в развитието на процеса на конструиране на форми на наследство, определен като автентификация.

Д-р Елица Стоилова проследява как се трансформират смислите, влягани в личната и груповата идентичност чрез процесите на конструиране на храната като част от локалното. Като проследява празничността, съдържаща се във фестивалите на храните, съдържащи местни кулинарни символи, авторката проследява техните употреби, появи и промени, като поставя своя изследователски акцент върху трансформациите, които надграждат елементите на новата празничност и са свързани с идеи и планове за местно развитие. По този начин са проследени изяви на локални културни форми, осмислени като наследство, които имат потенциал да се превърнат в ресурс за развитие на местни общности.

Макар текстът да съдържа нередактирани места, а грешките из него сякаш очертават прибързаност, всъщност авторката се готви дълго с това проучване и наблюдава достатъчно продължително своя обект на изследване, което може само да радва

изследователската гилдия. Монографията на Елица Стоилова е значима не само като първото систематично изследване в българската наука по темата, но и с важните изследователски въпроси, които повдига относно същността на този съвременен културен феномен, които оставят отворени възможности и за бъдещи проучвания. Студиите и част от статиите, с които д-р Елица Стоилова участва в конкурса, също са посветени на фестивализацията и процесите на неолокализма, като в някои от тях се разглеждат въпроси, които не са засегнати в книгата. Авторката е привлечена от сферата на крафт бирата, която много често се съотнася с локалното като бранд, макар да не се долижава да фестивалите на храните. Тъкмо чрез този пример се очертават основните научни интереси на д-р Елица Стоилова, които безспорно са обвързани с храните и храненето, но са фокусирани върху местната идентичност и сложните процеси, които водят до конструирането и изявите ѝ в съвременността.

Тук ще открия и изследването, което представя „завета на художника“ в глава от колективната монографията „*По пътя, образи, звуци и истории*“. Чрез този текст авторката се вписва в сферата на антропологията на изкуството и представя възможностите на изкуството да бъде елемент от трансмисията, средство за предаване и интерпретиране на наследено знание. Конструирането на минало на конкретна общност чрез визуални образи е безспорно важен акт в процесите на нейното утвърждаване, а изследването на д-р Елица Стоилова представлява своевременен прочит на тази изява, тъй като очертава възможностите на това знание да се превърне в културно наследство, чрез създадения от художника визуален наратив.

Въз основа на наблюдение от всички публикации на докторантката може да се твърди, че тя коректно се позовава на използваните източници, поради което не се забелязват елементи на плагиатство. Научните трудове на Елица Стоилова се отличават с актуалност и приносен характер, като същевременно те съдържат възможност за развитие в бъдещи проучвания. При реализацията на изследванията се изявяват личните качества на кандидатката, важен е и търсения от нея диалог с предходниците в науката. В резултат на тези усилия са формирани резултати, които са безспорен неин принос.

Гл. ас. д-р Елица Стоилова е утвърден специалист в областта на културната антропология и отговаря на изискванията на действащата нормативна уредба за заемане на академичната длъжност „доцент“. Нейните научни приноси, свързани с теоретично осмисляне на съвременните процеси на изява на културни идентичности, търсене на

форми на наследство и прояви на локален тип култура, проследени чрез специфичните структури на фестивалите и празниците на храните, ми дават основание да предложа на уважаемите членове на Научното жури на настоящия конкурс да подкрепят избора на гл. ас. д-р Елица Стоилова за заемане на академичната длъжност „доцент” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Културна антропология – Нематериално културно наследство и културни политики) за нуждите на катедра „Етнология“ на Философско-историческия факултет, ПУ "Паисий Хилендарски", съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложението му.

12.09.2021 г.

проф. д-р Николай Ненов

Русе